

KS. PIOTR JAMIOŁ MS – KRAKÓW

BRACTWA I STOWARZYSZENIA KOŚCIELNE MATKI BOŻEJ Z LA SALETTE W CELU WYNAGRODZENIA W DĘBOWIECKIM SANKTUARIUM

Wstęp

Jedną z ważnych form życia religijnego ludzi świeckich w Kościele katolickim stanowiły bractwa i stowarzyszenia kościelne. Informacje o saletyńskich bractwach i stowarzyszeniach kościelnych Matki Bożej z La Salette w celu wynagrodzenia dotarły na ziemie polskie jeszcze przed przybyciem saletynów (1902) dzięki licznym publikacjom saletyńskim i czasopismu „Annales de Notre-Dame de La Salette”¹, a także osobistym kontaktom polskich pielgrzymów z sanktuarium w La Salette. W księgach Arcybractwa Matki Bożej z La Salette Pojednawczyni grzeszników znajdujących się w Archiwum Sanktuarium Matki Bożej z La Salette znajdujemy wiele wpisów kobiet i mężczyzn z ziem polskich, którzy chętnie zapisywali się

PIOTR JAMIOŁ MS – kapłan Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette (saletyn), doktor nauk humanistycznych z zakresu historii, wykładowca historii Kościoła w Międzyzakonnym Formacyjnym Studium Teologicznym w Krakowie (MFST), autor licznych publikacji z zakresu historii i kultury regionalnej oraz dziejów zakonów i zgromadzeń zakonnych, ze szczególnym uwzględnieniem Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. ORCID: 0009-0009-2863-1334. Kontakt: jampio@wp.pl.

1. Pismo to, przeznaczone dla czcicieli Matki Bożej z La Salette, jest wydawane przez saletynów w sanktuarium w La Salette-Pèlerinage od roku 1865 aż do chwili obecnej.

do nich, a zwłaszcza do istniejącego już od roku 1848 bractwa – od roku 1852 arcybractwa – z papieskim prawem afiliacji².

Do rozpowszechnienia tego arcybractwa przyczyniło się przybycie saletynów do Polski (16 września 1902), założenie klasztoru macierzystego w Dębowcu (1910), a zwłaszcza propagowany przez nich od roku 1912 kult Maryi z La Salette w dębowieckim sanktuarium oraz czasopismo „Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej” wydawane w tym miejscu od roku 1921. Saletyni w oparciu o bogactwo orędzia Matki Bożej z La Salette założyli na polskiej ziemi odpowiednio zmodyfikowane bractwa i stowarzyszenia kościelne propagujące duchowość La Salette w celu wynagrodzenia, dostosowując je do tradycji i duchowości narodu polskiego.

W niniejszym artykule przedstawiono działalność bractw i stowarzyszeń kościelnych ku czci Matki Bożej z La Salette w celu wynagrodzenia w dębowieckim sanktuarium od roku 1920 aż do chwili obecnej. Głównym motywem podjęcia tego problemu było odtworzenie stanu życia związkowego w sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w okresie ostatnich stu lat jego działalności, a także chęć ukazania zjawiska kontynuacji. Na podstawie bogatego materiału źródłowego i literatury pomocniczej syntetycznie i całościowo, trzymając się wyznaczonego podziału chronologicznego, ukazano działalność bractw i stowarzyszeń w celu wynagrodzenia w dębowieckim sanktuarium w latach 1920-2023, przybliżając ich genezę, struktury, cel i zasady funkcjonowania.

1. Bractwo „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” (1920-1950)

Pierwszym bractwem saletyńskim na polskiej ziemi było założone w Dębowcu bractwo o nazwie „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej”, do którego wstępowali czciciele Maryi z La Salette pragnący wynagradzać Panu Bogu za grzechy osobiste i całego świata oraz wypraszać łaski nawrócenia za przyczyną Najświętszej Maryi Dziewicy, Pojednawczyni grzeszników. Dekret erekcyjny dla niego wydał – na podstawie istniejącego już statutu arcybractwa w La Salette – biskup przemyski św. Józef Sebastian Pelczar, który dokonał jego admisji 8 grudnia 1920 r. na terenie diecezji przemyskiej³. Pierwszy dyrektor tego bractwa, ks. Michał Kolbuch (1889-1957), opracował statut i regulamin oraz wyznaczył jego cel: rozbudzenie

2. Por. Archives du Sanctuaire N.-D. de La Salette [dalej: ASLS], sygn. JSD/5-1, Registres de la Confrérie de Notre-Dame Réconciliatrice de La Salette (1848-1955); sygn. JSD/5-5, L'Archiconfrérie, confréries, associations salettines.
3. Archiwum Archidiecezjalne w Przemyśle [dalej: AAP], sygn. Teczka Saletyni [dalej: TS], Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, ordynariusza przemyskiego do ks. Eliasza Roux MS, superiora dębowieckiego, zezwalające na erygowanie bractwa Związek Matki Boskiej Saletyńskiej w Dębowcu (L. 4958), Przemyśl 8.12.1920.

i utrwalenie w narodzie polskim prawdziwej pobożności, zgody braterskiej i pojednania poprzez wierne przestrzeganie przykazań Bożych i kościelnych oraz przyjmowanie Komunii św. wynagradzającej⁴. 5 marca 1921 r.⁵, za aprobatą biskupa Pelczara, poszerzono działalność tego bractwa. W jego statucie⁶ wyznaczono dodatkowy cel niesienia pomocy materialnej uboższej młodzieży polskiej pragnącej poświęcić się pracy misjonarskiej w Zgromadzeniu Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. Saletyni przy różnych okazjach propagowali to bractwo, a zwłaszcza na łamach powstałego w roku 1921 „Posłańca Matki Boskiej Saletyńskiej”. Pismo to poświęcało ostatnią kartę na informacje o istnieniu, zadaniach i sposobie przynależności do tego bractwa.

Każdy, kto należał do „Związku”, był zobowiązany do dawania świadectwa życia chrześcijańskiego w swoim środowisku oraz do nieustannej modlitwy⁷ w intencji dobrych i świętych powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych, a także do złożenia ofiary na formację przyszłych misjonarzy⁸. Wysokość ofiary ustalono na 50 groszy rocznie, czyli 1 grosz tygodniowo, dlatego „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” używał zamiennie nazwy: „Grosz na powołania misjonarskie” albo „Saletyński Związek Misyjny”. „Związek” składał się z członków podzielonych na „Kółka” po 15 osób, którym przewodniczyli zelatorzy. Każdy żyjący katolik mógł zostać jego członkiem. Wysokość składanej ofiary przy wpisie decydowała o członkostwie wiecznym lub tymczasowym. Wszyscy członkowie korzystali z przywileju 120 zbiorowych Mszy św. odprawianych w ciągu roku w ich intencjach⁹.

4. Por. P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w latach 1910-1996*, Kraków 2002, s. 476.
5. AAP, sygn. TS, Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, ordynariusza przemyskiego do ks. Eliasza Roux MS, superiora dębowieckiego (L. 958), Przemyśl 5.03.1921.
6. Od tej chwili używało nazwy „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” lub „Związek Grosz na powołania misjonarskie”.
7. W tej intencji odmawiali następujące modlitwy: „Ojcze nasz”, „Zdrowaś Maryjo”, „Chwała Ojcu”, a dla uczczenia Patronki „Związku” odmawiali codziennie wezwanie: „Matko Boża Saletyńska Pojednawczyni grzeszników, módl się nieustannie za nami, którzy się do Ciebie uciekamy”.
8. Już po 7 miesiącach istnienia „Związku” zebrano ponad 5 tys. zł. Zob. M. Kolbuch, *La Salette en Pologne*, „Bulletin des Missionnaires de N.-D. de La Salette” [dalej: „Bulletin”], 20:1921, nr 228, s. 250.
9. Odprawiano te Msze św. we wszystkie soboty roku, 19 dnia każdego miesiąca i we wszystkie dni maja i września. Z dniem wpisania do „Związku” członka wiecznego odprawiano na jego intencję 120 Mszy św. rocznie po wieczne czasy, natomiast za tymczasowego przez tyle lat, na ile się deklarował. Aby zostać członkiem wiecznym, należało podać swój adres i złożyć odpowiednią ofiarę. Członka takiego uważano za wiecznego dobroczyńcę Misjonarzy Matki Bożej z La Salette, a na dowód jego przynależności wysyłano mu obraz Matki Bożej Saletyńskiej. Zob. „Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej” [dalej: „PMBS”], 2:1922, nr 4, s. 79.

„Związkiem” kierował ks. dyrektor i jego pomocnicy, których mianował ks. prowincjał polskiej prowincji Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. Obowiązkiem jego była troska o rozwój duchowy i materialny konfraterni, przewodniczenie zebraniom, głoszenie konferencji duchownych i homilii w czasie Mszy św. i brackich nabożeństw, kierowanie działalnością i przyjmowanie nowych członków. Dyrektorowi bractwa polecano troskę o rozwój kultu Matki Bożej z La Salette i o uroczysty obchód Jej świąt. Z tych też względów na stanowisko to wybierano jednostki o wysokim poziomie intelektualnym i solidnej zakonnej formacji. Na podstawie archiwalnych źródeł udało się ustalić wykaz dyrektorów bractwa przy dębowieckim sanktuarium¹⁰. Istotnym zadaniem wszystkich członków bractwa było wynagrodzenie Bogu za grzechy osobiste i całego świata, a także za obojętność względem łez Maryi z La Salette. W tym celu przyjmowali oni na siebie obowiązek wierniejszego zachowywania przykazań Bożych i kościelnych, rozważania orędzia z La Salette i przystępowania do Komunii św. w duchu wynagradzającym przynajmniej raz w miesiącu (19 każdego miesiąca), a także w inne święta „Związku”¹¹.

Najważniejszą rolę w rozwoju „Związku” pełnili zelatorowie i zelatorki. Były to osoby przepojone duchowością La Salette, które starały się z miłości do Chrystusa i jego Matki pozyskać dla niego jak największą liczbę wiernych. Aby zdobyć tytuł zelatora lub zelatorki, należało pozyskać 25 członków¹². Oni sami byli zwolnieni z osobistej ofiary. Ich obowiązkiem było przysyłanie do zarządu „Związku” spisu członków z dokładnym adresem każdego i z wysokością ofiary, rozpowszechnianie czasopisma „Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej”, zachęcanie członków do przyjmowania Komunii św. 19 dnia każdego miesiąca oraz świadectwo chrześcijańskiego życia. Na znak przyjęcia ich w poczet zelatorów wysyłano im dyplom, duży obraz Matki Bożej Saletyńskiej i obdarowywano specjalnymi przywilejami¹³.

10. Choć nazwa i działalność bractwa w latach 1920-1950 często się zmieniała, to jednak została zachowana ciągłość jego promotorów. Podajemy wykaz saletynów, którzy rozwijali kult Matki Bożej z La Salette jako dyrektorzy bractwa z uwzględnieniem lat pełnienia tej posługi: ks. mgr Michał Kolbuch (1920-1922), ks. dr Andrzej Skibiński (1922-1928), ks. dr Michał Bielak (1928-1935), ks. mgr Franciszek Czarnik (1935-1939), ks. dr Józef Szczepański (1940-1947) i ks. mgr Alojzy Gandawski (1947-1951). Zob. Archiwum Prowincjalne Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Krakowie [dalej: APSK], b.sygn., Księga Uchwał Rady Prowincjalnej, t. 1:1926-1966; b. sygn., Kronika Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Polsce, t. 1:1902-1935; t. 2:1902-1952; Archiwum Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Dębowcu [dalej: ASD], b. sygn., Kronika klasztoru w Dębowcu, t. 1:1945-1956.

11. Por. „PMBS”, 3:1923, nr 1, s. 17.

12. Por. „PMBS”, 1:1921, nr 1, s. 20.

13. Otrzymywali oni przywilej członka wiecznego „Związku” oraz brali udział we wszystkich przywilejach, modlitwach, obowiązkach oraz posługach Misjonarzy Matki Bożej z La Salette, ich wychowanków, kleryków i braci. A zewnętrznym znakiem było wręczenie im odznaki

Siedzibą „Związku” był klasztor Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu, a jego święta patronalne obchodzono: 19 dnia każdego miesiąca na pamiątkę objawienia Maryi w La Salette; w uroczystości Matki Bożej Bolesnej – w piątek przed Niedzielą Palmową i 15 września oraz 8 grudnia, w rocznicę założenia „Związku”. W tych dniach wszyscy jego członkowie przystępowali do sakramentów św.¹⁴

Już w pierwszych latach istnienia tego bractwa drukowano ulotki propagandowe, dyplomy przyjęcia do stowarzyszenia, na odwrocie których były podane statuty „Związku Matki Boskiej Saletyńskiej”. Z myślą o członkach tego bractwa i czcicielach Maryi z La Salette od 1921 r. wydawano w Dębowcu pierwsze polskie pismo saletyńskie „Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej”. Czasopismo to było rozprowadzane na terenie ziem polskich, a także w ośrodkach polonijnych w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie. Dębowiec stał się centrum spotkań polskich współpracowników saletyńskich. Oni pomagali saletynom duchowo i materialnie w rozwoju dębowieckiego sanktuarium, a ich szeregi stale powiększały się. Obok wspomnianego bractwa działała również organizacja religijna wyrosła na podłożu misyjnym: „Grono Ojców i Matek Żywicieli Misjonarzy”. Powstała ona w roku 1922 i miała na celu pomoc materialną w formacji Misjonarzy Matki Bożej z La Salette¹⁵. Do „Grona” należały osoby prywatne, rodziny, stowarzyszenia, parafie, szkoły, domy zakonne, dwory, pensjonaty, firmy i zakłady pracy.

„Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” spotkał się w Polsce z bardzo entuzjastycznym przyjęciem. Do ożywienia jego działalności przyczynił się następny dyrektor, ks. dr Andrzej Skibiński (1894-1956), zachęcając świeckich katolików do współpracy z duchowieństwem w dziele wprowadzania ideałów chrześcijańskich w życie polskiego społeczeństwa. W tym celu saletyni pertraktowali z władzami kościelnymi¹⁶, starając się o wyposażenie bractwa w liczne przywileje duchowe¹⁷, a także poprzez stałą formację saletyńską oraz rekolekcje dla ich członków. Mimo

saletyńskiej w kształcie krzyża, którą nosili również dębowieccy małoseminarzyści. Por. „PMBS”, 1:1921, nr 1, s. 20.

14. Por. Tamże.

15. Por. „PMBS”, 15:1935, nr 9, s. 3-4 okładka.

16. Związek „Grosz na powołania misjonarskie” został kanonicznie zatwierdzony i ustanowiony przy sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu przez Anatola Nowaka, biskupa przemyskiego, 8 listopada 1926 r. Por. AAP, sygn. TS, Pismo bpa ordynariusza Anatola Nowaka do ks. superiora OO. Saletynów w Dębowcu Franciszka Dantin MS (L. 4510), Przemyśl 8.11.1926.

17. Członkowie bractwa obowiązani byli codziennie odmawiać specjalne modlitwy w intencji nawrócenia grzeszników, ponadto ściślej przestrzegać zachowania przykazań Bożych i kościelnych oraz innych do tego zachęcać, przestrzegać czystości stanu i wypełniać uczynki miłosierdzia, a także – w miarę możliwości – przystępować do sakramentów św. w święta Matki Bożej. Zob. AAP, sygn. TS, Statut „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej czyli Grosz na powołania misjonarskie OO. Saletynów”.

międzywojennego kryzysu ekonomicznego udało mu się znacznie powiększyć jego liczbę dzięki gorliwej pracy „kółek” i zelatorów. Już po czterech latach działalności bractwo liczyło 200 tys. członków w kraju i za granicą¹⁸ oraz ponad 900 zelatorów i zelatorek na terenie Polski¹⁹. Bractwo cieszyło się dużą popularnością dzięki dostosowaniu przez saletynów jego statutów do aktualnych potrzeb wiernych²⁰. W tym celu w latach 1930-1939 zaczęto wydawać w Dębowcu „Kalendarz Posłańca Matki Boskiej Saletyńskiej” o objętości około 100 stron. Na łamach „Kalendarza”, jak również i przez korespondencję oraz spotkania, saletyni informowali współpracowników o swoich najbardziej aktualnych problemach, między innymi o sprawie nowych powołań, zorganizowaniu ośrodków formacyjnych dla młodzieży saletyńskiej, a także o saletyńskiej pobożności maryjnej. Celem rozpowszechniania idei budzenia powołań kapłańskich i zakonnych oraz modlitwy za kapłanów wydawano różne broszury i druki informacyjne. To wszystko przyczyniło się do powstawania nowych kół „Związku” na terenie prawie całej Polski. Dowodem tego był nieustanny wzrost liczby jego członków. W roku 1936 pracowało już 2175 zelatorów i zelatorek²¹. Ten dynamiczny wzrost bractwa o nazwie „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” na gruncie polskim był wynikiem otrzymania od władz kościelnych prawa erygowania oraz jego afiliacji w innych miejscowościach na terenach wszystkich diecezji. Swą żywotnością, strukturą organizacyjną i sposobem działalności wywierało ono duży wpływ na powstające bractwa filialne na terenie całej Polski²².

18. Liczbę tę tworzyli czciciele Matki Bożej Saletyńskiej. Zob. A. Skibiński, *Do naszych zelatorów i zelatorek*, „PMBS”, 5:1925, nr 1, s. 1-2.

19. AAP, sygn. TS, Pismo ks. superiora Franciszka Dantin MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Anatola Nowaka w sprawie kanonicznej erekcji Związku „Grosz na powołania misjonarskie”, Dębowiec 29.10.1926; sygn. TS, Pismo ks. superiora Franciszka Dantin MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Anatola Nowaka w sprawie kanonicznej erekcji „Bractwa Matki Boskiej Saletyńskiej, Pojednania grzesznych”, Dębowiec 29.10.1926; sygn. TS, Pismo ks. Franciszka Czarnika MS do Kurii Biskupiej w Przemyśle o udzielenie imprimatur na drukowanie tekstów ulotki o Związku Mszalnym, Grosza powołań, propaganda Posłańca, Msze gregoriańskie, dyplomy Zelatorów (L.P. 39/39), Dębowiec 28.01.1939.

20. 3 grudnia 1936 r. bp Franciszek Barda, ordynariusz przemyski, zezwolił na prowadzenie pobożnego „Związku Grosz na powołania misjonarskie” według zmienionych statutów. Por. AAP, sygn. TS, Pismo biskupa ordynariusza Franciszka Bardy do ks. superiora Augusta Gauthier MS pozwalające na dalsze prowadzenie Związku „Grosz na powołania misjonarskie” (L. 5640), Przemyśl 3.12.1936.

21. AAP, sygn. TS, Pismo ks. superiora Augusta Gauthier MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Franciszka Bardy (L. 5623), Dębowiec 29.11.1936.

22. Por. P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w latach 1910-1996*, s. 479-481.

Liczne podziękowania i zobowiązania do jeszcze większej gorliwości świadczą o tym, jak bardzo ceniono sobie zaszczytny tytuł zelatora. Również sam fakt wpisania do bractwa był dla wielu bardzo znaczącym przeżyciem religijnym²³. Wszyscy członkowie i zelatorowie mieli swoje zebrania w Dębowcu w czasie uroczystości odpustowych pod przewodnictwem ks. dyrektora lub jego zastępcy. W następny dzień po odpuscie gromadzili się zelatorzy i zelatorki na specjalną formację w duchu La Salette. W roku 1936 ponad 500 zelatorów i zelatorek wzięło udział w zebraniu formacyjnym, na którym „omawiano niebezpieczeństwa bezbożnictwa i potrzeby współpracy wiernych z duchowieństwem w zwalczaniu tego prądu”²⁴. Wszyscy uczestnicy przystąpili do Komunii św. wynagradzającej celem uzyskania odpustów związkowych. Podobnie było w latach następnych²⁵.

Z tej współpracy ze świeckimi sanktuarium dębowieckie odniosło wielkie korzyści, nie tylko duchowe. Ofiarność bardzo wielu czcicieli „Pięknej Pani” z La Salette, często bezimiennych, z kraju i zagranicy, szeroki rozmach apostolskiego zaangażowania wszystkich zelatorów i zelatorek, zapewniały utrzymanie Małego Seminarium, nowicjatu, klerykatu, a wyraźnym uzewnętrznieniem tej ofiarności było wybudowanie na placu sanktuaryjnym w Dębowcu kalwarii saletyńskiej (1929) i kościoła sanktuaryjnego (1936-1939)²⁶.

Należy podkreślić, że w ramach wspomnianego bractwa działał również w Dębowcu, za pozwoleniem władz kościelnych²⁷, „Związek Mszalny Matki Boskiej Saletyńskiej”²⁸. Powstał on z inicjatywy ks. dr. Andrzeja Skibińskiego w 1926 r.²⁹ w celu zapewnienia szerokim rzeszom wiernych udziału w drogocennych owocach Mszy św. oraz jako zaplecze materialne dla formacji misjonarzy³⁰. Do „Związku

23. Osoba o inicjałach Ł.B. z Dębowca, kiedy zapisała się do „Związku”, doznała uzdrowienia nogi, która według lekarzy podlegała amputacji. Zob. „PMBS”, 16:1936, nr 4, s. 107.

24. AAP, sygn. TS, Pismo ks. superiora Augusta Gauthier MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Franciszka Bardy (L. 5623), Dębowiec 29.11.1936.

25. Por. „PMBS”, z lat 1937-1950.

26. Zob. P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej*, s. 337-343.

27. AAP, sygn. TS, Pismo biskupa Anatola Nowaka, ordynariusza przemyskiego, do ks. superiora Eliasza Roux MS (L. 1471), Przemyśl 17.04.1926.

28. Było to dzieło dla pomocy misjom saletyńskim na całym świecie, zatwierdzone przez papieża św. Piusa X, który osobiście wpisał się do niego 14 kwietnia 1909 r., udzielając wszystkim wpisującym się swojego błogosławieństwa: „Wszystkim ukochanym dzieciom, które zapiszą się do tego pobożnego związku, biorąc w ten sposób udział w tym świętym apostołstwie, udzielam całym sercem Apostolskiego Błogosławieństwa”. Archives de la Maison Générale des Missionnaires de Notre-Dame de La Salette à Rome [dalej: AGSR], sygn. C8/2-14, Documents de Saint-Siège et La Salette.

29. AAP, sygn. TS, Ustawy Związku Mszalnego Matki Boskiej Saletyńskiej; „PMBS”, 6:1926, nr 5, s. 3 okł.

30. Por. Tamże.

Mszalnego” wpisywano żyjących, jak i zmarłych. Za członków odprawiano 120 Mszy św. rocznie, we wszystkie soboty, 19-go dnia każdego miesiąca oraz we wszystkie dni maja i września. W latach późniejszych przyjęto bardziej prostą zasadę: Mszę św. odprawiano trzy razy w tygodniu, czyli 150 dni w roku³¹. Po drugiej wojnie światowej nadal działał „Związek Mszalny”. Na prośbę wiernych informowano w „Pośłańcu”, że zbiorowe Msze św. odprawiane są w następujące dni: w środę – w domu nowicjackim w Rzeszowie, w piątek – w krakowskim kościele św. Norberta, w niedzielę – w dębowieckim sanktuarium³². Nie tylko saletyni – autorzy „Związku Mszalnego”, ale również jego członkowie pisali o korzyściach duchowych, jakie dawał fakt przynależności. Halina Zając z Myślenic przekazała do Dębowca wiadomość, że po wpisaniu do „Związku Mszalnego” bliskiej osoby, była świadkiem jej nawrócenia i radykalnej przemiany jej życia³³.

Druga wojna światowa oraz okupacja hitlerowska osłabiły tradycyjne, wypróbowane formy wspierania dzieł przez świeckich pomocników saletyńskich. Mimo wojny i okupacji klasztoru dębowieckiego w latach 1939-1945 ks. dr Józef Szczepański wraz z grupą braci zakonnych czynił starania o polskie przedwojenne książki religijne i czasopisma, kolportując je przy pomocy wielu mieszkańców Dębowca i okolicy wśród rodaków, krzepiąc ducha i budząc nadzieję przetrwania czarnej nocy okupacji niemieckiej. Klasztor dębowiecki był miejscem spotkań dla wielu członków „Związku” w konspiracji, a także dla wielu dzieł. W kaplicy odbywały się dni skupienia, nabożeństwa specjalne, a nawet rekolekcje dla małych grup pomocników saletyńskich. Spotkania te nie tylko podnosiły udręczone dusze do Boga, ale były też okazją do przekazywania wiadomości, komu należy udzielić pomocy, by głodnym dać chleb i uratować kogoś od niechybnej śmierci. Była to szkoła czynnej, apostołskiej miłości bliźniego.

Po drugiej wojnie światowej rozpoczął się nowy okres pracy pomocników saletyńskich w tym samym duchu co przedtem, ale w zmienionych warunkach. W Dębowcu odbywały się pierwsze powojenne spotkania pozostałych przy życiu zelatorów i zelatorek. Podejmowano próby odszukania tych, których zawierucha wojenna rzuciła daleko od swoich rodzinnych stron. W latach 1946-1950 saletyni na nowo wydawali miesięcznik „Poślaniec” oraz broszury³⁴ omawiające problem apostołstwa świeckich. Jednak władze Polski Ludowej utrudniały, jak tylko mogły, działalność bractwa w dębowieckim sanktuarium. Pod koniec roku 1950, wobec rządowego zakazu istnienia stowarzyszeń kościelnych, na polecenie kurii biskupiej

31. „PMBS”, 16:1936, nr 4, s. 2 okładki.

32. „PMBS”, 29:1949, nr 6, s. 32. Msze św. były odprawiane codziennie o godz. 700 przed wizerunkiem Matki Bożej Saletyńskiej.

33. „PMBS”, 18:1938, nr 10, s. 215.

34. *Saletyński Związek Mszalny*, Dębowiec 1948.

w Przemyślu „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” został rozwiązany³⁵. Kilka lat dłużej, do 1 października 1960 r., przetrwał jeszcze „Związek Mszalny”³⁶, ale i on poprzez prześladowania i represje ze strony władzy komunistycznej został brutalnie zlikwidowany³⁷. Ciążąca na saletynach odpowiedzialność za odprawianie Mszy św. za członków „Związku” spowodowała, że dzieło to przetrwało i funkcjonuje do dziś jako „Msze święte wieczyste”. Obecnie wielu czcicieli Maryi z La Salette wpisuje siebie lub innych do dzieła „Mszy świętych wieczystych”³⁸. W intencji wszystkich członków odprawia się nadal codziennie jedną zbiorową Mszę św. w dębowieckim sanktuarium przy ołtarzu z łaskami słynącą figurą Matki Bożej Saletyńskiej³⁹.

35. W 1950 r. Kuria Biskupia w Przemyślu wydała dekret rozwiązujący bractwo „Związek Matki Bożej Saletyńskiej” przy dębowieckim sanktuarium. Zob. AAP, sygn. TS, Pismo biskupa Franciszka Bardy, ordynariusza przemyskiego do ks. superiora Alojzego Gandawskiego MS (L. 4669), Przemyśl 23.11.1950; ASD, sygn. 7, Związek Mszalny Księży Misjonarzy Saletynów.
36. Urząd Spraw Wewnętrznych, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie w dniu 1 października 1960 r. rozwiązał Saletyński Związek Mszalny jako stowarzyszenie działające nielegalnie. Saletyni wnosili kilkakrotnie odwołanie od tej decyzji, lecz to nie przyniosło żadnego skutku. Por. ASD, sygn. 7, Pismo ks. superiora Franciszka Daniola MS do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Departament Społeczno-Administracyjny w Warszawie, Dębowiec 17.10.1960.
37. 3 czerwca 1959 r. ks. Edward Moskal, saletyn, został skazany wyrokiem prawomocnym za przestępstwo z art. 9 dekr. z 29/10-52 p. 301 na karę więzienia przez 6 miesięcy z warunkowym zawieszeniem na 3 lata i 1500 zł grzywny. 13 grudnia 1960 r. Kolegium Karno-Administracyjne przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie ukarało grzywną 750 zł z zamianą na 30 dni aresztu ks. Franciszka Daniola, saletyna - superiora w Dębowcu. W uzasadnieniu napisano: „Kolegium po zapoznaniu się z aktami sprawy, a w szczególności z treścią wyciągu protokołu przesłuchania świadka ks. Hałgasa Czesława, saletyna, z dnia 14 października 1960 r. oraz z wyciągu protokołu przesłuchania podejrzanego ks. Daniola Franciszka z dnia 14 października 1960 r. Z protokołów tych wyraźnie wynika, że ukarany Daniol Franciszek kierował Saletyńskim Związkiem Mszalnym. Załączony do akt sprawy dowód «Matka Boska Saletyńska rozmawiająca z pastuszkami», na odwrocie którego stwierdza przynależność Ob. Groner Joanna, iż jest członkiem Saletyńskiego Związku Mszalnego, Dębowiec dn. 27 V 1960 r. Jak również Kolegium wzięło pod uwagę treść pisma Prokuratora Powiatowego w Jasle, z którego wynika, że Saletyński Związek Mszalny działał nielegalnie przy klasztorze OO. Saletynów w Dębowcu pow. Jasło”. Zob. ASD, sygn. 7, Orzeczenie Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie (USW. I/8/6163/60), Rzeszów 13.12.1960; sygn. 7, Pismo ks. superiora Franciszka Daniola MS do Kurii Biskupiej w Przemyślu”, Dębowiec 31.08.1959.
38. Zob. ASD, b. sygn., Informacja o Saletyńskich Mszach Św. Wieczystych; b. sygn., Czy pragniesz być uczestnikiem Mszy św. Wieczystych.
39. Zob. ASD, b. sygn., Księga Mszalna w Dębowcu z lat 1956-2023.

2. Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej (1935)

Kolejnym specyficznym rysem kultu Maryi z La Salette w Dębowcu była praktyka nabożeństwa wynagradzającego, polegająca na częstej spowiedzi i Komunii św. Podstawy dał, wydany przez papieża św. Piusa X, dekret „De quotidiana SS. Eucharistiae sumptione” (20 grudnia 1905 r.), który zalecał wszystkim chrześcijanom częstą i codzienną Komunię św.⁴⁰ Dokument ten odbił się szerokim echem na łamach polskiej prasy katolickiej, był komentowany w zarządzeniach diecezjalnych oraz przyczynił się do upowszechnienia praktyki częstej, a nawet codziennej Komunii św. Sługa Boży ks. Jan Berthier (1840-1908), saletyn, od wielu lat, jeszcze przed decyzją papieża Piusa X, w swojej posłudze misjonarskiej na terenie wszystkich diecezji Francji szerzył ideę przyjmowania codziennej Komunii św. wynagradzającej dla wszystkich wiernych, a także do przystępowania dzieci już od siedmiu lat⁴¹. Po wielu latach idea ks. Berthier została wprowadzona i rozpowszechniona na ziemiach polskich.

Saletyni w Dębowcu, przystępując do realizacji dekretu papieskiego, stopniowo wprowadzili praktykę spowiadania wiernych 19 dnia każdego miesiąca oraz w wigilie świąt uroczystych. Praktyka ta zaczęła się szerzyć z inicjatywy ks. Michała Kolbucha. Do tego celu wykorzystał „Posłaniec”, w którym zamieszczał artykuły o Komunii św. wynagradzającej Panu Bogu za grzechy osobiste i całego świata na cześć Maryi z La Salette 19 dnia każdego miesiąca⁴². Ks. Kolbuch przed wprowadzeniem takiej formy kultu zwrócił się do Episkopatu Polski z prośbą o aprobatę i błogosławieństwo. Na jego apel 20 biskupów wydało kanoniczne pozwolenie dla praktyki Komunii wynagradzającej⁴³, a niektórzy z nich propagowali tę pobożną

40. Por. D. Olszewski, *Polska kultura religijna na przełomie XIX i XX wieku*, Warszawa 1996, s. 179.

41. Por. P. Jamioł, *Historia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette do roku 1914*, Kraków 2021, s. 776-777; V. Hostachy, *Le R.P. Jean Berthier (1840-1908). L'écivain*, Grenoble 1943; E. Jost, *Ksiądz Jan Berthier. Założyciel Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny*, tł. ks. M. Burzawa, Pelplin-Poznań 2000.

42. „PMBS”, 2:1922, nr 2, s. 34-35.

43. Byli to: abp Wawrzyniec Lauri, Nuncjusz Apostolski w Polsce; kard. Aleksander Kakowski, metropolita warszawski; abp Bolesław Twardowski, metropolita lwowski; bp Józef Sebastian Pelczar, ordynariusz przemyski; bp Karol Józef Fischer, sufragan przemyski; abp Karol Hryniewicz, metropolita wileński; bp Piotr Mańkowski, ordynariusz kamieniecki; bp Stanisław Kazimierz Zdzitowiecki, ordynariusz kalisko-kujawski; bp Augustyn Łosiński, ordynariusz kielecki; bp Henryk Przeździecki, ordynariusz podlaski; bp Marian Leon Fulman, ordynariusz lubelski; bp Jerzy Kolek, wikariusz generalny dla Śląska Cieszyńskiego; bp August Hlond, administrator apostolski dla Górnego Śląska; bp Władysław Krynicki, sufragan kalisko-kujawski; bp Stanisław Kostka Łukomski, sufragan poznański; bp Romuald Jałbrzykowski, sufragan łomżyński; bp Czesław Sokołowski, sufragan podlaski; bp Adolf Józef Jełowicki,

praktykę na terenie swoich diecezji. Bp Józef Sebastian Pelczar zatwierdził kanonicznie nabożeństwo „Miesięcznej Komunii św. wynagradzającej 19 dnia każdego miesiąca na cześć Maryi Saletyńskiej” 27 listopada 1922 r.⁴⁴. Od tej chwili w wielu parafiach umieszczano w kościołach figury i obrazy Matki Bożej Saletyńskiej, a proboszczowie prosili saletynów o wprowadzenie tego nabożeństwa⁴⁵. Aby rozpowszechnić tę praktykę na polskiej ziemi, w roku 1923 ks. Kolbuch wydał broszurę⁴⁶, która zachęcała wiernych do dobrowolnych aktów pokuty i przyjmowania Komunii św. wynagradzającej. Powołując się na objawienie Najświętszego Serca Pana Jezusa św. Małgorzacie Marii Alacoque (1647-1690) oraz istniejącą praktykę pierwszych piątków miesiąca, ks. Kolbuch udowodnił, że wynagrodzenie jest miłe Bogu jako potrzeba ludzkiego serca. „Widok płaczącej Maryi z La Salette i Jej orędzie – pisał – pobudzają wszystkich do przemiany życia i nasuwają myśl oraz potrzebę wynagrodzenia”⁴⁷.

Do rozwoju praktyki Komunii św. wynagradzającej w szczególny sposób przyczyniło się istniejące w Dębowcu bractwo „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej”. Miało ono na celu nie tylko rozwijanie przez różne praktyki religijne pobożności maryjnej, ale również naśladowanie cnót Maryi, zwłaszcza Jej miłości ku Bogu i bliźnim. Bractwo miało swoje specjalne nabożeństwa ku czci Maryi z La Salette, najpierw każdego 19 dnia miesiąca, a potem w każdą trzecią niedzielę miesiąca⁴⁸. Do Dębowca przybywali czciciele Maryi z Podkarpacia oraz z terenów całej Polski, by polecić wszystkie sprawy Tej, która „nieustannie wstawia się za nami”⁴⁹. Dlatego dość wcześnie zaczęła się wytwarzać praktyka pisania prośb i podziękowań, które składano przed Jej wizerunkiem, a następnie odczytywano publicznie w trzecie niedziele miesiąca i w maryjne święta. Napływały też podziękowania

sufragan lubelski; bp Paweł Kubicki, sufragan sandomierski; bp Adolf Piotr Szelążek, sufragan plocki. Zob. „PMBS”, 3:1923, nr 2, s. 27; nr 3, s. 44-45; nr 4, s. 59-61.

44. AAP, sygn. TS, Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara do ks. superiora Eliasza Roux MS (L. 5638), Przemyśl 27.11.1922.

45. „PMBS”, 3:1923, nr 2, s. 29; nr 5, s. 78.

46. M. Kolbuch, *Miesięczna Komunia wynagradzająca na cześć Najśw. Panny Maryi Saletyńskiej 19-go każdego miesiąca*, Tarnów 1923.

47. Tamże, s. 3.

48. Dzień Komunii św. wynagradzającej na cześć Matki Bożej Saletyńskiej został ustanowiony na trzecią niedzielę miesiąca. Imprimatur z Kurii Metropolitalnej obrz. łac. we Lwowie, dnia 11 września 1934 r. Por. „PMBS”, 4:1934, nr 11, s. 304.

49. Od samego początku praktyka Komunii św. wynagradzającej rozwijała się szybko w Dębowcu i cieszyła się dużą frekwencją wiernych. Ks. Skibiński podaje, że w 1926 r., w każdy 19 dzień miesiąca przystępowało w kaplicy klasztornej do Komunii św. ponad 600 wiernych. Por. A. Skibiński, *La Salette en Pologne*, „Bulletin”, 25:1926, nr 285, s. 170.

za otrzymane łaski od czcicieli Maryi zamieszkałych w różnych miejscowościach naszego kraju, a także z zagranicy⁵⁰.

Praktyka Komunii św. wynagradzającej łączyła się w Dębowcu ze spowiedzią i całodzienną adoracją Najświętszego Sakramentu⁵¹. Nowe nabożeństwo zdobyło wielką popularność wśród miejscowych wiernych. Świadczy o tym fakt, że 19 października 1930 r. ponad tysiąc osób przystąpiło do Komunii św. wynagradzającej⁵². Podobnie było w latach następnych każdego 19 dnia miesiąca. Napływ ludzi na te nabożeństwa był liczny⁵³. Aby umożliwić wszystkim chętnym przystąpienie do sakramentów św. w duchu zadośćuczynienia, od roku 1935 dzień wynagrodzenia ustalono na trzecią niedzielę każdego miesiąca⁵⁴ i tak jest aż po dzień dzisiejszy. Szczególną rolę w rozwoju praktyki Komunii św. wynagradzającej odegrał „Posłaniec”. Czasopismo to zalecało tę praktykę i zamieszczało na swoich łamach informacje o inicjatywach częstej Komunii św. podejmowanych w środowiskach parafialnych różnych diecezji polskich. Z korespondencji „Posłańca” dowiadujemy się, że wiele miejscowości praktykowało Komunię św. wynagradzającą⁵⁵.

Dopiero w roku 1935 powołano do życia „Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej”⁵⁶ – nowe stowarzyszenie saletyńskie inspirowane ideą przyjmowania

50. Zob. P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej*, s. 607-681.

51. AAP, sygn. TS., Pismo biskupa ordynariusza w Przemyślu Józefa Sebastiana Pelczara do ks. superiora w Dębowcu Eliasza Roux MS zezwalające na wystawienie Najśw. Sakramentu w kaplicy klasztornej (L. 1035), Przemyśl 17.10.1921.

52. „PMBS”, 10:1930, nr 12, s. 368; nr 5, s. 158.

53. W 1936 r. ks. Franciszek Kasak, proboszcz dębowiecki, w piśmie skierowanym do Kurii Biskupiej w Przemyślu, prosząc o pozwolenie na budowę kościoła, jako motyw podał fakt, że dotychczasowa kaplica klasztorna nie może pomieścić „gromadzących się tłumów w niedziele i święta, a nawet w dzień powszedni, przede wszystkim w każdy 19-ty dzień w miesiącu, który jest dniem Komunii św. wynagradzającej”. Zob. ASD, sygn. 41, Pismo ks. Franciszka Kasaka, proboszcza dębowieckiego do Kurii Biskupiej obrządku łacińskiego w Przemyślu, Dębowiec 19.03.1936.

54. „PMBS”, 14:1934, nr 12, s. 351.

55. Por. „PMBS”, z lat 1921-1950.

56. Organizacja „Apostolstwa” wyglądała następująco: Na czele „Apostolstwa” stał ks. dyrektor, który pouczał członków i zelatorów na zebraniach, a także poprzez specjalne ulotki i pisma. Do niego należało kierować wszystkie prośby i zapytania. Członkowie Apostolstwa dzielili się na wiecznych i na zwyczajnych. Członkowie wieczni należeli na zawsze do Apostolstwa i zawsze uczestniczyli w jego przywilejach. Członkowie zwyczajni korzystali z nich, jak długo do Apostolstwa należeli i jak długo opłacali składki członkowskie. Celem tych składek było pokrycie kosztów administracji Apostolstwa i wydawnictwa „Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej”, oraz wychowanie i wykształcenie Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. Członkowie zwyczajni składali co roku 1 zł. Składka członka wiecznego wynosiła 25 zł. Por. *Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej*, Lwów 1935; AAP, sygn. TS, Pismo ks. superiora w Dębowcu Michała Bielaka MS do kurii biskupiej obrządku łacińskiego w Przemyślu, Dębowiec 2.04.1935.

Komunii św. wynagradzającej w trzecią niedzielę miesiąca. Cel tego „Apostolstwa” był wybitnie ekspicyjny. Jako środki polecano: wprowadzenie w życie orędzia z La Salette, zwalczanie grzechu, częste przystępowanie do sakramentów św., czynne zaangażowanie w Akcję Katolicką, szerzenie idei misyjnej, wreszcie składanie ofiar na saletyńskie dzieła misyjne⁵⁷. Dzieło to zostało bardzo życzliwie przyjęte przez Episkopat Polski i otrzymało błogosławieństwo od kardynałów i biskupów, czego wyrazem są liczne wzmianki na łamach „Posłańca”. Jednak niewielu nowych członków wstępowało w szeregi „Apostolstwa Wynagradzania”, gdyż nie było ono tak uprzywilejowane odpustami, jak istniejące od dawna bractwo „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej”.

Gospodarze sanktuarium szybko powrócili do znanej formy i propagowali wśród wiernych „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej (Grosz na powołania misjonarskie)”⁵⁸. Kolejne numery „Posłańca” przypominały o duchowych korzyściach płynących z przynależności do „Związku”, przede wszystkim o możliwościach uzyskania odpustu zupełnego w dniu wstąpienia w jego szeregi, w święto Matki Bożej Saletyńskiej – 19 września, w uroczystość Apostołów, jeden raz w ciągu tzw. suchych dni, w godzinę śmierci, a każdy dobry uczynek spełniony w intencjach „Związku” zasługiwał na 100 dni odpustu⁵⁹.

Po drugiej wojnie światowej czyniono starania, aby praktykę Komunii św. wynagradzającej nie tylko utrzymać, ale pogłębić i rozszerzyć. Już 9 kwietnia 1949 r. ks. prowincjał Michał Kolbuch zwrócił się do papieża Piusa XII z prośbą o udzielenie odpustu zupełnego tym wiernym, którzy w trzecią niedzielę każdego miesiąca po spowiedzi i Komunii św. wezmą udział w nabożeństwie ku czci Maryi z La Salette i pomodlą się w intencji Ojca Świętego⁶⁰. Przywilej odpustu obejmował wszystkie kościoły i kaplice w ośrodkach duszpasterskich prowadzonych przez saletynów w całej prowincji polskiej⁶¹. W latach późniejszych saletyni przywilej ten ciągle odnawiali, kierując stosowne pisma do Stolicy Apostolskiej w Rzymie⁶².

57. „PMBS”, 15:1935, nr 6, s. 164 n.

58. AAP, sygn. TS, Pismo ks. superiora w Dębowcu Augusta Gauthier do biskupa ordynariusza w Przemyślu Franciszka Bardy o pozwolenie na wydanie drukiem statutów „Grosz na powołania misjonarskie”, Dębowiec 7.11.1936.

59. Por. „PMBS”, 17:1937, nr 11, s. 4 okładki.

60. „PMBS”, 29:1949, nr 6, s. 2 n. (Św. Penitencjaria Apostolska mocą władzy otrzymanej od papieża udzieliła na 7 lat odpustu za każdorazową praktykę Komunii św. wynagradzającej).

61. Tamże.

62. Odnawiano Reskrypt Stolicy Św. zezwalający na odpust zupełny wiernym biorącym udział w każdą trzecią niedzielę miesiąca w kościołach i kaplicach prowincji polskiej Misjonarzy Matki Bożej z La Salette ku czci Maryi Saletyńskiej w 1956, 1963, 1970 i 1977 r. Natomiast Reskrypt Św. Penitencjarii Apostolskiej z 2 kwietnia 1968 r. pozwalał Czciicielom Matki Bożej z La Salette po wypełnieniu zwyczajnych warunków (spowiedź, Komunia św. i modlitwa w intencji papieża) – na uzyskanie odpustu zupełnego: 19 września – Uroczystość Matki

W obecnych czasach zwyczaj ten nie osiągnął takich wielkich rozmiarów, jak w okresie przed i powojennym. W każdą trzecią niedzielę miesiąca Najświętszy Sakrament był wystawiany tylko przez krótki czas po prymarii, podczas specjalnego nabożeństwa maryjnego. Odmawiano wtedy stosowne modlitwy, śpiewano pieśni, głoszone odpowiednią homilię oraz udzielano błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem wszystkim wiernym. W ogłoszeniach przypominano o możliwości uzyskania w ten dzień odpustu zupełnego po spełnieniu zwykłych warunków, do których również należało krótkie rozważanie o objawieniu w La Salette⁶³. Podkreślano fakt, że wszystko to, co Maryja mówiła i czyniła w La Salette, stanowi inspirację do rozważań. Z okazji niedziel wynagradzających zachęcano mieszkańców Dębowca i okolicy do rachunku sumienia, aby we własnym życiu znaleźli przyczynę smutku i łez Matki Bożej.

Komunia św. w duchu zadośćuczynienia i adoracja wynagradzająca były też formą wdzięczności za objawienie saletyńskie. Szczególną okazją do rozwijania idei wynagrodzenia stały się uroczystości jubileuszowe w dębowieckim sanktuarium. Wrześniowy odpust w 1971 r. rozpoczął rok jubileuszowy, w którym świętowano 125-lecie objawienia Maryi w La Salette i 60-lecie pobytu saletynów na podkarpackiej ziemi. Z tej racji zachęcano wszystkich czcicieli Matki Bożej Saletyńskiej, aby obchód trzecich niedziel miesiąca przybrał w roku jubileuszowym bardziej uroczysty charakter: „Godzi się, by wierni czciciele Matki Bożej liczniej w tym dniu przystępowali do sakramentów świętych, by specjalnymi zobowiązaniami i postanowieniami pokutnymi usiłowali wynagrodzić Bogu i jego Matce za zniewagi ludzi bezbożnych i współczesnych bluźnierców”⁶⁴. Podobną zachętę usłyszeli wierni na początku 1986 r. z okazji 140 rocznicy objawienia: „Niech praktyka Komunii św. wynagradzającej wejdzie w życie wszystkich czcicieli Matki Bożej Saletyńskiej”⁶⁵. Saletyni tę pobożną praktykę Komunii św. wynagradzającej przypominali pielgrzymom i czcicielom Matki Bożej Saletyńskiej podczas papieskiej koronacji Jej figury w dębowieckim sanktuarium (15 września 1996) oraz

Bożej z La Salette; Święto Najświętszego Serca Pana Jezusa; 25 marca – Uroczystość Zwiastowania; 15 sierpnia – Uroczystość Wniebowzięcia Matki Bożej; 8 grudnia – Uroczystość Niepokalanego Poczęcia; 19 marca – Uroczystość św. Józefa Oblubieńca Maryi Dziewicy. Zob. AGSR, sygn. F7, *Indults et Documents sur ou de la Sacrée Congrégation des Religieux*. Sygn. F8, *Dokumenty Stolicy Apostolskiej, Sacra Paenitentia Apostolica Officium de Indulgentiis*.

63. Por. ASD, b. sygn., *Księga Ogłoszeń Kościelnych w Dębowcu* [dalej: KOKD], t. 1:1961-1963; t. 2:1963-1966; t. 3:1966-1970; t. 4:1970-1972; t. 5:1973-1975; t. 6:1976-1977; t. 7:1978-1979; t. 8:1980-1983; t. 9:1984-1987; t. 10:1987-1989; t. 11:1990-1991; t. 12:1992-1993; t. 13:1994; t. 14:1995; t. 15:1996; F. Daniol, *Idea wynagrodzenia*, „Unitas”, nr 35:1977, s. 1-13.

64. ASD, b. sygn., KOKD, t. 4:1970-1972.

65. ASD, b. sygn., KOKD, t. 9:1984-1987.

w czasie nadania świątyni dębowieckiej tytułu bazyliki mniejszej przez papieża Benedykta XVI (20 maja 2012)⁶⁶.

Dębowieckie duszpasterstwo sanktuaryjne pielęgnuje nadal to znane i pożyteczne nabożeństwo zawierające skuteczne środki zadośćuczynienia sprawiedliwości Bożej i odnowy życia chrześcijańskiego. Aktualnie istnieje nabożeństwo adoracji wynagradzającej⁶⁷ w każdą третią niedzielę miesiąca po Mszy św., które jest zgodne z poleceniem Stolicy Apostolskiej, aby w sanktuariach maryjnych rozwijać cześć do Najświętszego Sakramentu wyrażającą się w publicznej i prywatnej adoracji⁶⁸. Nabożeństwo wynagradzające w dębowieckim sanktuarium miało następujący program: wystawienie Najświętszego Sakramentu poprzedzone pieśnią eucharystyczną, modlitwa przebłagania i pieśń *Panie, przebacz nam*, modlitwa uwielbienia zakończona pieśnią *Twemu Sercu cześć składamy*, modlitwa do Matki Bożej Saletyńskiej, błogosławieństwo Sanctissimum i pieśń końcowa⁶⁹.

Oprócz adoracji wynagradzającej istnieje również w Dębowcu praktyka ekspiacji za grzechy pijaństwa⁷⁰, nie zawsze łączona z nabożeństwem w третią niedzielę miesiąca. Bractwo „Krucjaty Wstrzemięźliwości” powstało 6 grudnia 1959 r. z inicjatywy ks. superiora Franciszka Daniola⁷¹. Przebłaganie Boga za ten rodzaj wykroczeń dokonuje się zwykle w okresie Adwentu i Wielkiego Postu, a także na zakończenie roku. Po wrześniowym odpuszczeniu w 1967 r. ogłoszono w całej parafii Dębowiec miesięczny okres pokuty i ekspiacji, ponieważ uroczystości zostały zakłócone pijaństwem, co spowodowało publiczne zgorszenie⁷². W drugą niedzielę kwietnia 1973 r. podano okoliczności dwóch zająć śmiertelnych w Dębowcu z powodu alkoholu i zachęcano do przyjmowania Komunii św. w duchu wynagrodzenia za grzechy pijaństwa⁷³.

Należy podkreślić, że łączenie czci Matki Bożej Saletyńskiej z ideą wynagrodzenia, które prowadzi do praktyki Komunii św., jest dowodem kształtowania prawdziwej i zdrowej pobożności w dębowieckim sanktuarium. Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris Mater* przypomniał, że Lud Boży zawsze dostrzegał głęboką więź

66. ASD, b. sygn., KOKD, t. 15:1996; t. 31:2012.

67. Zob. A. Skalba, *Trzecia niedziela września 1980 r. w Dębowcu*, „Unitas”, nr 47:1980, s. 34-37; ASD, b. sygn., Adoracja wynagradzająca, Dębowiec 1974.

68. *Concilium Primarium Anno Mariari Celebrando*, Watykan 1987.

69. ASD, b. sygn., Adoracja wynagradzająca, Dębowiec 1974.

70. ASD, b. sygn., KOKD, t. 3:1966-1970; t. 4:1970-1972; t. 5:1973-1975; t. 6:1976-1977; t. 7:1978-1979; t. 8:1980-1983; t. 9:1984-1987; t. 10:1987-1989; t. 11:1990-1991; t. 12:1992-1993; t. 13:1994; t. 14:1995; t. 15:1996.

71. ASD, b. sygn., *Księga Krucjaty Wstrzemięźliwości przy kościele Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu 1959-1996*.

72. ASD, b. sygn., KOKD, t. 3:1966-1970.

73. ASD, b. sygn., KOKD, t. 5:1973-1975.

między nabożeństwem do Maryi a kultem Eucharystii⁷⁴. W tym celu saletyni w bazylice Matki Bożej z La Salette w Dębowcu otwarli specjalną Kaplicę Adoracji Wieczystej Najświętszego Sakramentu (19 października 2021 r.), wyrażając tym faktem nieustanne dziękczynienie Panu Bogu za dar Patronki w 175. rocznicę Jej objawienia w La Salette oraz 25. rocznicę koronacji dębowieckiej figury⁷⁵.

3. Pomocnicy Matki Bożej Saletyńskiej (1981)

W roku 1972 w dębowieckim jubileuszowym odpuszczeniu wzięli udział Prymas Polski, bł. ks. kard. Stefan Wyszyński oraz ks. kard. Karol Wojtyła, metropolita krakowski, przyszły papież Jan Paweł II. Dziękowano wtedy Bogu i Maryi za 70-letnią obecność i posługę duszpasterską Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Polsce. Ks. Prymas, wpisując się do „Księgi Pamiątkowej”, wyraził życzenie, aby dębowieckie sanktuarium stało się „szkołą małych Pomocników Matki Kościoła”⁷⁶. Po kilku latach to życzenie, poparte błogosławieństwem ks. Prymasa, zrealizowało się, gdyż podjęto próbę utworzenia grupy „Pomocników Matki Bożej Saletyńskiej”. 14 kwietnia 1981 r. przygotowano projekt statutu o nazwie „Saleta”, który przekazano do zatwierdzenia przez ks. prowincjała Józefa Mitusia⁷⁷. Zasady działalności dzieła „Pomocników Matki Bożej Saletyńskiej” oparto na soborowym dekreście o apostołstwie świeckich *Apostolicam Actuositatem* z 18 listopada 1965 r. Wykorzystano również myśli zawarte w książce *Pomocnicy Matki Kościoła*⁷⁸ wydanej w Rzymie w roku 1974. Powstała grupa „Pomocników Matki Bożej Saletyńskiej” odbywała spotkania w budynku klasztornym. Nowe dzieło saletyńskie zareklamowała Kancelaria Apostolska w Dębowcu, wysyłając ulotki, które zawierały siedem zasad, jakimi powinni kierować się „Pomocnicy Matki Bożej Saletyńskiej”⁷⁹. Zainteresowani tą akcją otrzymywali informacje i materiały

74. Jan Paweł II, *Redemptoris Mater*, Watykan 1987, s. 92 n.

75. ASD, b. sygn., KOKD, t. 40:2021

76. ASD, b. sygn., KPSD, t. 1:1961-1982.

77. Opracowali go saletyni: ks. Julian Fiedień, ks. Zbigniew Czuchra i ks. Ludwik Ciula. Nazwa grupy zaproponowana przez ks. Juliana Fiedenia w projekcie statutu – *Saleta* wzbudzała kontrowersje. Por. APSK, b.sygn., J. Fiedień, Projekt Dzieła Pomocników Matki Boskiej Saletyńskiej – Saleta, Dębowiec 7.03.1985.

78. *Pomocnicy Matki Kościoła*, pr. zbior., *Materiały z prac Komisji Maryjnej Episkopatu Polski*, Rzym 1974.

79. Pomocnicy Matki Bożej Saletyńskiej stają się apostołami przez to, że: 1. W każdą trzecią niedzielę miesiąca przyjmują Komunię św. wynagradzającą. 2. Codziennie odmawiają przynajmniej jedno „Zdrowaś Maryjo”, o nawrócenie grzeszników. 3. Przekazują wiadomości o objawieniu się Matki Bożej w La Salette. 4. Modlą się o powołania do Zgromadzenia Misjonarzy Saletynów. 5. Prowadzą życie godne Dziecka Maryi przez trzeźwość i czystość. 6.

saletyńskie. Grupą tą opiekował się ks. Zbigniew Czuchra przy pomocy ks. Juliana Fiedenia⁸⁰ i ks. Ludwika Ciuły. Pomimo zaangażowania i starań organizatorów, „Saleta” nie przetrwała próby czasu.

4. Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej (ARS)

Ks. prowincjał Adolf Grotkowski w *Liście Religijnym* skierowanym do wszystkich czcicieli Matki Bożej Saletyńskiej z okazji 140 rocznicy objawienia w roku 1985, zapowiedział utworzenie Rodziny Saletyńskiej⁸¹. Dzieło to miało zrzeszać tych, którzy „znają objawienie, którzy to objawienie uznają za swoje, którzy żyją na co dzień wskazówkami płynącymi z Jej miłościwego orędzia i którzy zjedną nowych członków – Jej Czcieli”⁸². Zewnętrznym znakiem rozpoznawczym przynależności do Rodziny Saletyńskiej miał być obrazek Matki Bożej Saletyńskiej, krzyżyk saletyński i modlitewnik nabyty w dębowieckim sanktuarium. W każdym 19 dniu miesiąca wszyscy czciciele Matki Płaczącej, zrzeszeni w wielkiej Rodzinie, mieli duchowo łączyć się z dębowieckim sanktuarium przez modlitwę i Komunię św. wynagradzającą⁸³. Jednak plany i zamierzenia ks. prowincjała uległy pewnym modyfikacjom. Zdecydowano, że Rodzina Saletyńska będzie zrzeszeniem tych rodzin, spośród których wyszli saletyni, obejmując ich rodziców, rodzeństwo i krewnych. Pierwsze w historii polskiej prowincji oficjalne spotkanie ojców i matek z wychowawcami w saletyńskim seminarium w Krakowie⁸⁴ było wstępnym krokiem do tak pomyślanej Rodziny Saletyńskiej. Później zaproszono rodziców, rodzeństwo i krewnych do Dębowca na tzw. czuwanie saletyńskie. Dziękowano za dar powołania w rodzinie, proszono o łaskę wytrwania oraz o nowe powo-

Apostołują w środowisku przez czynną miłość. 7. Zachęcają bliskich do udziału w Mszach św. Wieczystych.

80. Ks. Julian Fiedień (1910-1996), któremu w tym czasie szczególnie zależało na podtrzymaniu i ożywieniu współpracy zgromadzenia ze świeckimi, przy każdej nadarzającej się okazji kierował oficjalne pisma do władz zakonnych prowincji w kwestii nurtującego go zagadnienia. Owocem tych jego zabiegów było włączenie do Statutów Prowincjalnych zapisu odnośnie: „popierania grup katolików świeckich, ożywionych ideą pomocników saletyńskich, którzy modlitwą i apostolstwem rozwijają duchowość saletyńską, płynącą z orędzia Matki Bożej Saletyńskiej”. Por. *Statuty prowincjalne Prowincji MB Królowej Polski*, Kraków 1987.

81. ASD, b.sygn., List Religijny do czcicieli Matki Bożej Saletyńskiej, Grudzień 1985.

82. Tamże.

83. Tamże.

84. Spotkania odbywały się oddzielnie dla ojców (2-3 stycznia 1988) i dla matek (6-7 lutego 1988). Program obejmował wspólną modlitwę, konferencje na temat La Salette, projekcję filmów, spotkanie w grupach z wychowawcami i wspólną rekreację. Por. „Unitas”, nr 71:1988, s. 63-70.

łania kapłańskie, zakonne i misyjne. Pierwsza pielgrzymka rodzin saletynów zgromadziła 186 osób⁸⁵. Próbowano też poprzez kancelarię sanktuaryjną zjednać sympatyków i dobrodziejów, aby utworzyć Apostolat Pojednania.

Kolejny prowincjał ks. Antoni Skalba, chcąc kontynuować dzieło rozpoczęte przez swojego poprzednika, mianował w roku 1990 ks. Franciszka Guttera odpowiedzialnym za animowanie Rodziny Saletyńskiej i wypracowanie statutu. W dniu 20 października 1995 r. ks. prowincjał za zgodą swej rady powołał zespół odpowiedzialny za Rodzinę Saletyńską w składzie: ks. Franciszek Gutter – przewodniczący, ks. Fryderyk Przybycień i pani Iwona Józefiak. Wynikiem kilku spotkań było opracowanie statutu Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej i nakreślenie planu jego działalności.

Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej tworzą czciciele Matki Bożej Saletyńskiej, którzy przejęli ideą pojednania i wynagrodzenia, troszczą się o rozwój dzieł wynikających z objawienia w La Salette, wpisując je w swoje własne życie⁸⁶. Powstało ono z inicjatywy duszpasterskiej Misjonarzy Matki Bożej z La Salette, w oparciu o ideę głoszenia orędzia saletyńskiego. Opiera się na założeniach istniejącego w latach 1920-1950 bractwa „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” oraz jest jego przedłużeniem i kontynuacją. Z tego więc źródła czerpie wskazania i praktykę form nabożeństwa do Najświętszej Maryi Panny. Dziełu temu, które wynika wprost z duchowości saletyńskiej, udzielali błogosławieństwa kardynałowie i biskupi polscy⁸⁷. Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej⁸⁸ zrzesza katolików świeckich i działa pod patronatem Matki Bożej z La Salette – Pojednawczyni grzeszników, św. Józefa – męża zawierzenia i aktywnej troski, św. Pawła – Apostoła Narodów oraz św. Wojciecha – patrona Ojczyzny. Spełnia ono funkcję pomocniczą wobec Misjonarzy Matki Bożej z La Salette, tworząc razem z nimi jedną duchową rodzinę w apostolskiej misji głoszenia orędzia Matki Bożej Płaczącej. Do apostolstwa mogą należeć również osoby duchowne, którym charyzmat powołania pozwala na przyjęcie i wypełnianie dodatkowych zobowiązań. Zaangażowanie w dzieło

85. ASD, b. sygn., Księga Pamiątkowa Sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu, t. 2:1982-1992.

86. Karta „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”, w: F. Gutter, *Nabożeństwo do Matki Bożej Płaczącej*, Dębowiec 1997, s. 27 n.

87. W dniu koronacji łaskami słynącej figury Matki Bożej Saletyńskiej, 15 września 1996 r. w Dębowcu, w 150 rocznicę objawienia w La Salette, ks. kard. Józef Glemp – Prymas Polski, napisał: „Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej służącemu przez oddawanie czci Maryi rozwojowi Królestwa Bożego w naszej Ojczyźnie, z serca błogosławię”. Również biskup rzeszowski Kazimierz Górny udzielił swego błogosławieństwa: „Drogiej Rodzinie Saletyńskiej serdecznie życzę szczególnej opieki Królowej Rodzin i z serca błogosławię”. Zob. ASD, b. sygn., Kronika „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”.

88. Karta „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”, w: F. Gutter, *Nabożeństwo do Matki Bożej Płaczącej*, s. 27-32.

pojednania i wynagrodzenia daje wszystkim kolejną okazję do odkrywania wspólnej odpowiedzialności za Kościół katolicki, jego żywotność we współczesnym świecie, za wiarę i jedność działania w służbie Ewangelii. Siedzibą Apostolstwa jest sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu.

Regulamin Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej określa obowiązki i przywileje ich członków⁸⁹. Do obowiązków należy: codzienne odmawianie „Ojcze nasz” i „Zdrowaś Maryjo” oraz modlitwy „Pomnij, o Matko Boża Saletyńska” w intencji nawrócenia grzeszników, o pokój i miłosierdzie Boże; przyjmowanie Komunii św. wynagradzającej i adoracja Pana Jezusa w Najświętszym Sakramencie w każdą trzecią niedzielę miesiąca; prowadzenie życia godnego dziecka Maryi przez trzeźwość, czystość swego stanu oraz świadectwo czynnej miłości; pogłębianie nabożeństwa do Maryi Saletyńskiej i zachęta innych do udziału w nieustającej nowennie, czuwaniach modlitewnych oraz w Mszach św. wieczystych; wspieranie modlitwą oraz ofiarą powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych, zwłaszcza do Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette i Sióstr Matki Bożej z La Salette, a także troska o rozwój innych dzieł poświęconych „Pięknej Pani”; głoszenie orędzia Maryi Saletyńskiej przez opowiadanie o La Salette, prenumeratę „Posłańca Matki Bożej Saletyńskiej” i rozpowszechnianie tego pisma⁹⁰ oraz innych materiałów o tematyce saletyńskiej; utrzymywanie stałego kontaktu z sekretariatem Apostolstwa przy dębowieckim sanktuarium, a także w miarę swoich możliwości angażowanie się w dzieła parafialne.

Z racji przynależności do Apostolstwa wszyscy jego członkowie zostają włączeni do Mszy św. wieczystych odprawianych codziennie w sanktuarium dębowieckim⁹¹. Korzystają z owoców modlitw nowenny i Mszy św. dziękczynno-błagalnej w każdą środę. Mają udział w modlitwach wynagradzających trzeciej niedzieli miesiąca i czuwań saletyńskich oraz osobistych modlitwach wszystkich członków Apostolstwa. We wrześniu – miesiącu Matki Bożej z La Salette – objęci są modlitwą i ofiarą Mszy św. odprawianej codziennie w intencjach czcicieli Maryi Saletyńskiej, dobrodziejów i ofiarodawców. Polecani są opiece Matki Najświętszej w nabożeństwach majowych i wrześniowych. Zostają wpisani do „Złotej Księgi Apostolstwa”, otrzymując pamiątkowe obrazki z modlitwą „Pomnij, o Matko Boża Saletyńska”, książeczkę z nowenną, materiały i listy religijno-formacyjne Apostolstwa oraz dyplom. Zmarłych członków Apostolstwa włączają stróżowie sanktuarium do wspólnych Mszy św. i nabożeństw żałobnych w listopadzie oraz do codziennych modlitw zakonnych.

89. *Regulamin „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”*, w: F. Gutter, *Nabożeństwo do Matki Bożej Płaczącej*, s. 33-36.

90. Od stycznia 1995 r. wznowiono wydawanie czasopisma „La Salette-Posłaniec Matki Bożej Saletyńskiej”.

91. *Regulamin „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”*; w: F. Gutter, *Nabożeństwo do Matki Bożej Płaczącej*, s. 33-36.

Członkowie Apostolstwa we własnych parafiach tworzą grupy misyjne pod nazwą „Wspólnota Rodziny Saletyńskiej”, które działają zawsze za zgodą miejscowego ks. proboszcza i pod przewodnictwem kapłana – opiekuna oraz animatora grupy, w stałej łączności z sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu⁹². Wspólnota taka organizuje regularne spotkania modlitewne i okolicznościowe. Członkowie grupy dzielą się Słowem Bożym, poznają głębiej życie i działalność dębowieckiego sanktuarium, omawiają sprawy organizacyjne i aktywnie uczestniczą w dziełach własnej parafii. Animatorzy wspólnot wysyłają sprawozdania ze spotkań i działalności do dyrektora Apostolstwa.

Szeroki jest zasięg terytorialny oddziaływania Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej działającego przy dębowieckim sanktuarium, który obejmuje 421 miejscowości i 1171 członków (w tym 672 osoby zmarłe)⁹³. W dziejach ARS-u powstało 24 grupy-wspólnoty parafialne⁹⁴, które odbywały regularne spotkania, posiadały kapłana opiekuna i animatora oraz utrzymywały stały kontakt z Dębowcem – centralnym ośrodkiem. Natomiast pozostali członkowie z różnych miejscowości na terenie Polski, Białorusi, Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Ukrainy utrzymują indywidualny kontakt z Apostolstwem Rodziny Saletyńskiej działającym przy sanktuarium w Dębowcu jako jego członkowie⁹⁵.

Działalność Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej przy dębowieckim sanktuarium jest odpowiedzią na wezwanie Soboru Watykańskiego II, aby docenić w Kościele katolickim rolę i znaczenie świeckich. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* przypomina, że: „Każdy człowiek świecki winien być wobec świata świadkiem Zmartwychwstania i życia Pana Jezusa i znakiem Boga żywego. Wszyscy razem i każdy z osobna winni żywić świat owocami duchowymi”⁹⁶. Według papieża św. Pawła VI ludzie świeccy stanowią pomost łączący Kościół ze światem wartości doczesnych. Tylko przez ten naturalny pomost może przepowiadanie ewangeliczne dotrzeć do wszystkich ludzi na świecie. Soborowy dekret o apostołstwie ludzi świeckich *Apostolicam actuositatem* mocno akcentuje obowiązek apostołstwa: „Prawdziwy apostoł szuka okazji głoszenia Chrystusa nie tylko świadectwem

92. Tamże.

93. Dane o Apostolstwie Rodziny Saletyńskiej przy sanktuarium w Dębowcu z dnia 19 września 2023 r. Zob. ASD, b. sygn., Księga Członków „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej” w Dębowcu 1995-2023.

94. Zob. Tamże. Powstały takie grupy w następujących miejscowościach: Dębowiec, Gryfino, Jaworzno, Kraków, Końskie, Laskowa, Łapsze Wyżne, Łomża, Manieczki, Mikołów, Mińsk (Białoruś), Mrągowo, Myszków, Puławy, Rawicz, Rzeszów, Tarnów, Toruń, Trzcianka, Warszawa, Wrocław, Wodzisław Kielecki, Wojnicz, Zwięczyca.

95. Zob. tamże.

96. KDK, nr 38, w: *Sobór Watykański II*, Poznań 1969, s. 143.

życia, ale również słowem, bądź to niewierzącym, aby ich doprowadzić do wiary, bądź wierzącym, aby ich pouczyć, umocnić i pobudzić do gorliwszego życia”⁹⁷.

Zakończenie

Założeniem i celem podjętych badań było przedstawienie działalności bractw i stowarzyszeń kościelnych ku czci Matki Bożej z La Salette w celu wynagrodzenia w dębowieckim sanktuarium w latach 1920-2023. To wielkie bogactwo duchowe, które na przestrzeni ponad 100 lat zrodziło się w dębowieckim sanktuarium, było i jest ściśle powiązane z działalnością świeckich w bractwach i stowarzyszeniach kościelnych oraz ruchem pielgrzymkowym szerzącym kult maryjny.

Sytuacja społeczno-polityczna, jaka istniała w Polsce w latach 1920-2023, wywarła istotny wpływ nie tylko na kształt prowadzonego przez Kościół katolicki duszpasterstwa, ale także miała ważną rolę w działalności duszpasterstwa saletynów w dębowieckim sanktuarium. Ograniczana była i poddawana różnym naciskom zwłaszcza działalność świeckich katolików. W dębowieckim sanktuarium jedynie w okresie przedwojennym II Rzeczypospolitej (1920-1939), w dwa pierwsze lata powojenne (1945-1947) oraz w latach III Rzeczypospolitej (1989-2023) związki katolików mogły prowadzić swobodną działalność i rozwijać się zgodnie ze swoimi statutami. Natomiast okres okupacji niemieckiej (1939-1945) i lata Polski Ludowej (zwłaszcza 1947-1989) był najtrudniejszym okresem dla ich działalności, ponieważ ówczesne władze okupacyjne i państwowe uważały, że świeccy gromadzący się w związki kościelne byli wrogo nastawieni do władzy hitlerowskich Niemiec, a także do władzy ludowej i ustroju socjalistycznego. Postanowiono więc przy pomocy dekretów państwowych zdelegalizować wszystkie istniejące dotychczas bractwa i stowarzyszenia kościelne na terenie Polski. W sierpniu 1949 r. wydano dekret *O zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach* oraz dekret *O zmianie niektórych przepisów prawa o zgromadzeniach*. Biskup przemyski Franciszek Barda – zgodnie z ustaleniami Episkopatu Polski – zawiesił z dniem 23 listopada 1950 r. działalność bractwa „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” przy dębowieckim sanktuarium.

Mimo represji i zakazów ze strony władzy państwowej saletyni znajdowali i poszukiwali nowych sposobów gromadzenia wiernych przy swoich placówkach, a zwłaszcza przy dębowieckim sanktuarium. Saletyni w Dębowcu otwarli się na nową rzeczywistość, tworząc nieformalny związek ludzi świeckich jako Rodzinę Saletyńską, który miał kapłana jako założyciela, inspiratora czy moderatora. Było to o tyle ważne, że stanowiło gwarancję kościelnego charakteru wspólnoty o duchowości saletyńskiej w celu pojednania i wynagrodzenia, a także było kontynuacją poprzedniego bractwa wynagradzającego.

97. Por. Dekret o apostołstwie świeckich, nr 6, w: *Sobór Watykański II*, Poznań 1969, s. 384 n.

Kiedy w roku 1989 weszło w życie nowe prawo o stowarzyszeniach, które przywróciło w Polsce swobodę zrzeszania się osób świeckich w stowarzyszenia, wówczas z niego skorzystali saletyni, tworząc stowarzyszenie kościelne o nazwie: „Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej” z siedzibą w Dębowcu. Działalność tej wspólnoty od roku 1995 przekształciła się w formalne stowarzyszenie kościelne, które posiada własne struktury, statut i regulamin. Główne jego założenie pozostało niezmienione: formować świeckich i pogłębiać ich duchowość, zwłaszcza saletyńską w oparciu o orędzie Maryi z La Salette w celu pojednania i wynagrodzenia.

Stowarzyszenie Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej skupia rzesze najaktywniejszych czcicieli Matki Bożej z La Salette pragnących w duchu zobowiązań statutowych rozszerzać znajomość Jej orędzia oraz wynagradzać Bogu za grzechy osobiste i całego świata. Spełnia ono funkcję pomocniczą wobec saletynów, tworząc razem z nimi jedną duchową rodzinę w apostołskiej misji głoszenia orędzia „Pięknej Pani” z La Salette. Zaangażowanie w dzieło pojednania i wynagrodzenia daje wszystkim kolejną okazję do odkrywania wspólnej odpowiedzialności za Kościół katolicki, jego żywotność we współczesnym świecie, za wiarę, miłość i jedność działania w służbie Ewangelii.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu (AAP)

- sygn. TS, Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, ordynariusza przemyskiego do ks. Eliasza Roux MS, superiora dębowieckiego, zezwalające na erygowanie bractwa Związek Matki Boskiej Saletyńskiej w Dębowcu (L. 4958), Przemyśl 8.12.1920.
- sygn. TS, Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, ordynariusza przemyskiego do ks. Eliasza Roux MS, superiora dębowieckiego (L. 958), Przemyśl 5.03.1921.
- sygn. TS, Pismo biskupa ordynariusza w Przemyślu Józefa Sebastiana Pelczara do ks. superiora w Dębowcu Eliasza Roux MS zezwalające na wystawienie Najśw. Sakramentu w kaplicy klasztornej (L. 1035), Przemyśl 17.10.1921.
- sygn. TS, Pismo biskupa Józefa Sebastiana Pelczara do ks. superiora Eliasza Roux MS (L. 5638), Przemyśl 27.11.1922.
- sygn. TS, Pismo biskupa Anatola Nowaka, ordynariusza przemyskiego, do ks. superiora Eliasza Roux MS (L. 1471), Przemyśl 17.04.1926.
- sygn. TS, Pismo ks. superiora Franciszka Dantin MS do biskupa ordynariusza w Przemyślu Anatola Nowaka w sprawie kanonicznej erekcji Związku „Grosz na powołania misjonarskie”, Dębowiec 29.10.1926.

- Pismo ks. superiora Franciszka Dantin MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Anatola Nowaka w sprawie kanonicznej erekcji „Bractwa Matki Boskiej Saletyńskiej, Pojednania grzesznych”, Dębowiec 29.10.1926.
- sygn. TS, Pismo biskupa ordynariusza Anatola Nowaka do ks. superiora OO. Saletynów w Dębowcu Franciszka Dantin MS (L. 4510), Przemyśl 8.11.1926.
- sygn. TS, Pismo ks. superiora w Dębowcu Michała Bielaka MS do kurii biskupiej obrządku łacińskiego w Przemyśle, Dębowiec 2.04.1935.
- sygn. TS, Pismo ks. superiora Augusta Gauthier MS do biskupa ordynariusza w Przemyśle Franciszka Bardy (L. 5623), Dębowiec 29.11.1936.
- sygn. TS, Pismo ks. superiora w Dębowcu Augusta Gauthier do biskupa ordynariusza w Przemyśle Franciszka Bardy o pozwolenie na wydanie drukiem statutów „Grosz na powołania misjonarskie”, Dębowiec 7.11.1936.
- sygn. TS, Pismo biskupa ordynariusza Franciszka Bardy do ks. superiora Augusta Gauthier MS pozwalające na dalsze prowadzenie Związku „Grosz na powołania misjonarskie” (L. 5640), Przemyśl 3.12.1936.
- sygn. TS, Pismo ks. Franciszka Czarnika MS do Kurii Biskupiej w Przemyśle o udzielenie imprimatur na drukowanie tekstów ulotki o Związku Mszalnym, Grosza powołań, propaganda Posłańca, Msze gregoriańskie, dyplomy Zelatorów (L.P. 39/39), Dębowiec 28.01.1939.
- sygn. TS, Pismo biskupa Franciszka Bardy, ordynariusza przemyskiego do ks. superiora Alojzego Gandawskiego MS (L. 4669), Przemyśl 23.11.1950.
- sygn. TS, Statut „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej czyli Grosz na powołania misjonarskie OO. Saletynów”.
- sygn. TS, Ustawy Związku Mszalnego Matki Boskiej Saletyńskiej.

Archives de la Maison Générale des Missionnaires de Notre-Dame de La Salette à Rome (AGSR)

- sygn. C8/2-14, Documents de Saint-Siège et La Salette.
- sygn. F7, Indults et Documents sur ou de la Sacrée Congrégation des Religieux.
- sygn. F8, Dokumenty Stolicy Apostolskiej, Sacra Paenitentiaria Apostolica Officium de Idulgentiis.

Archiwum Prowincjalne Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Krakowie (APSK)

Akta bez sygn.:

- Fiedzeń J., Projekt Dzieła Pomocników Matki Boskiej Saletyńskiej – Saletta, Dębowiec 7.03.1985.
- Księga Uchwał Rady Prowincjalnej, t. 1:1926-1966.
- Kronika Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Polsce, t. 1:1902-1935; t. 2:1902-1952.

Archiwum Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Dębowcu (ASD)

Akta bez sygn.:

Adoracja wynagradzająca, Dębowiec 1974.

Czy pragniesz być uczestnikiem Mszy św. Wieczystych.

Informacja o Saletyńskich Mszach Św. Wieczystych.

Kronika „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej”.

Kronika klasztoru w Dębowcu, t. 1:1945-1956.

Księga Członków „Apostolstwa Rodziny Saletyńskiej” w Dębowcu 1995-2023.

Księga Krucjaty Wstrzemięźliwości przy kościele Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu 1959-1996.

Księga Mszalna w Dębowcu z lat 1956-2023.

Księga Ogłoszeń Kościelnych w Dębowcu, t. 1:1961-1963; t. 2:1963-1966; t. 3:1966-1970; t. 4:1970-1972; t. 5:1973-1975; t. 6:1976-1977; t. 7:1978-1979; t. 8:1980-1983; t. 9:1984-1987; t. 10:1987-1989; t. 11:1990-1991; t. 12:1992-1993; t. 13:1994; t. 14:1995; t. 15:1996; t. 31:2012.

Księga Pamiątkowa Sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu, t. 2:1982-1992.

List Religijny do czcicieli Matki Bożej Saletyńskiej, Grudzień 1985.

sygn. 7, Związek Mszalny Księży Misjonarzy Saletynów.

sygn. 7, Pismo ks. superiora Franciszka Daniola MS do Kurii Biskupiej w Przemyśle, Dębowiec 31.08.1959.

sygn. 7, Pismo ks. superiora Franciszka Daniola MS do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Departament Społeczno-Administracyjny w Warszawie, Dębowiec 17.10.1960.

sygn. 7, Orzeczenie Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie (USW. I/8/6163/60), Rzeszów 13.12.1960.

sygn. 41, Pismo ks. Franciszka Kasaka, proboszcza dębowieckiego do Kurii Biskupiej obrządku łacińskiego w Przemyśle, Dębowiec 19.03.1936.

Archives du Sanctuaire N.-D. de La Salette (ASLS)

sygn. JSD/5-1, Registres de la Confrérie de Notre-Dame Réconciliatrice de La Salette (1848-1955).

sygn. JSD/5-5, L'Archiconfrérie, confréries, associations salettines.

Źródła drukowane

Concilium Primarium Anno Mariari Celebrando, Watykan 1987.

„Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej” z lat 1921-1950.

„Unitas”, nr 71:1988, s. 63-70.

Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej, Lwów 1935.

Saletyński Związek Mszalny, Dębowiec 1948.

Sobór Watykański II, Poznań 1969.

Statuty prowincjalne Prowincji MB Królowej Polski, Kraków 1987.

Opracowania

Daniół F., *Idea wynagrodzenia*, „Unitas”, nr 35:1977, s. 1-13.

Gutter F., *Nabożeństwo do Matki Bożej Płaczącej*, Dębowiec 1997.

Hostachy V., *Le R.P. Jean Berthier (1840-1908). L'écrivain*, Grenoble 1943.

Jamioł P., *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w latach 1910-1996*, Kraków 2002.

Jamioł P., *Historia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette do roku 1914*, Kraków 2021.

Jan Paweł II, *Redemptoris Mater*, Watykan 1987.

Jost E., *Ksiądz Jan Berthier. Założyciel Zgromadzenia Misjonarzy Świętej Rodziny*, tł. ks. M. Burzawa, Pelplin-Poznań 2000.

Kolbuch M., *La Salette en Pologne*, „Bulletin des Missionnaires de N.-D. de La Salette”, 20:1921, nr 228, s. 250-251.

Kolbuch M., *Miesięczna Komunia wynagradzająca na cześć Najśw. Panny Maryi Saletyńskiej 19-go każdego miesiąca*, Tarnów 1923.

Olszewski D., *Polska kultura religijna na przełomie XIX i XX wieku*, Warszawa 1996, s. 179.

Pomocnicy Matki Kościoła, pr. zbior., *Materiały z prac Komisji Maryjnej Episkopatu Polski*, Rzym 1974.

Skałba A., *Trzecia niedziela września 1980 r. w Dębowcu*, „Unitas”, nr 47:1980, s. 34-37.

Skibiński A., *Do naszych zelatorów i zelatorek*, „PMBS”, 5:1925, nr 1, s. 1-2.

Skibiński A., *La Salette en Pologne*, „Bulletin”, 25:1926, nr 285, s. 170. s. 143.

Streszczenie

Powstanie i działalność bractw i stowarzyszeń kościelnych ku czci Matki Bożej z La Salette w celu wynagrodzenia przy dębowieckim sanktuarium miało duże znaczenie dla Kościoła powszechnego i lokalnego, propagując wśród ludzi Podkarpacia, a także na terenie Polski i Europy powszechną ideę pojednania i wynagrodzenia. Misjonarze Matki Bożej z La Salette (saletyni) po przybyciu na ziemię polskie (16 września 1902) i założeniu klasztoru macierzystego w Dębowcu (1910), który wkrótce stał się pierwszym sanktuarium saletyńskim oraz centralnym

ośrodkiem kultu Maryi z La Salette (1912) na polskiej ziemi, założyli tam bractwa i stowarzyszenia kościelne o duchowości saletyńskiej w celu wynagrodzenia, takie jak: Bractwo „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej” (1920), Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej (1935), Pomocnicy Matki Bożej Saletyńskiej (1981) oraz Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej (1995). Dzięki tym organizacjom kościelnym wielu ludzi świeckich kształtowało swój rozwój duchowy oraz moralny, zapoznało się z orędziem i duchowością La Salette, a także otrzymało pewną formację chrześcijańską, jak należy postępować, aby godnie przejść przez życie doczesne, a po śmierci dostać się do „domu Ojca” za chwalebne uczynki. Na podstawie bogatego materiału źródłowego i literatury pomocniczej syntetycznie i całościowo, trzymając się wyznaczonego podziału chronologicznego, ukazano działalność bractw i stowarzyszeń w celu wynagrodzenia w dębowieckim sanktuarium w latach 1920-2023, przybliżając ich genezę, struktury, cel i zasady funkcjonowania.

Słowa kluczowe: La Salette, Dębowiec, kult maryjny, wynagrodzenie, Bractwo „Związek Matki Boskiej Saletyńskiej”, Apostolstwo Wynagrodzenia Matce Najświętszej, Pomocnicy Matki Bożej Saletyńskiej, Apostolstwo Rodziny Saletyńskiej, Komunia św. wynagradzająca.

CONFRATERNITIES AND ECCLESIAL ASSOCIATIONS OF OUR LADY OF LA SALETTE FOR THE REPARATION IN THE SANCTUARY IN DĘBOWIEC

Summary

The establishment and activity of confraternities and Church associations in honor of Our Lady of La Salette in order to reparate at the sanctuary in Dębowiec was of great importance for the universal and local Church, promoting among the people of the Sub-Carpathian region, as well as in Poland and Europe, the common idea of reconciliation and reparation. The Missionaries of Our Lady of La Salette (La Salette), after arriving to Poland (September 16, 1902) and founding the mother monastery in Dębowiec (1910), which soon became the first La Salette sanctuary and the main centre of devotion to Mary of La Salette (1912), founded there confraternities and ecclesial associations of La Salette spirituality with the reparation character, such as: Confraternity “Union of Our Lady of Salette” (1920), Apostolate of Reparation to the Blessed Mother (1935), Helpers of Our Lady of Salette (1981) and the Apostolate of the La Salette Family (1995). Thanks to these ecclesial organizations many lay people have formed their spir-

itual and moral development becoming more acquainted with the message and spirituality of La Salette, and have received a certain Christian formation on how to proceed in order to pass with dignity their earthly life and, after death, to enter the “the Father’s House” thanks to their meriting deeds. On the ground of the rich source material and auxiliary literature, synthetically and holistically, adhering to the designated chronological division, the activities of brotherhoods and associations for the purpose of reparation in the Dębowiec sanctuary in the years 1920-2023 are shown, bringing closer their genesis, structures, purpose and principles of their function.

Keywords: La Salette, Dębowiec, Marian devotion, reparation, Confraternity “Association of Our Lady of Salette”, Apostolate of Reparation to the Blessed Mother, Helpers of Our Lady of Salette, Apostolate of the La Salette Family, Holy Communion for Reparation.